

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XXXIX (33)

Štev. (No.) 5

ESLOVENIA LIBRE

31. januarja 1980
BUENOS AIRES

Obraz ostarelega otroka

Proti koncu pravkar preteklega leta se je svetovna publicistika spomnila dveh usodnih stoletnic, to se pravi, stoletnic dveh usodnih rojstev: 7. novembra 1879 se je rodil v ukrajinski vasi Janovka Lev Davidovič Bronstein, poznejši Trockij in 21. decembra istega leta je v kavkaškem mestu Gori ugledal luč sveta Josip Visarionovič Džugašvili, poznejši Stalin. Kdor je prebiral članke in razprave, ki so izšle ob tej priliki, je zasledil med njimi marsikaj zanimivega. Časovna razdalja pogosto olajša objektivno sodbo o osebah in dogodkih ter pomaga resnici priti do jasnejšega izraza.

Med priložnostnimi publikacijami je bilo še posebej zapaženo delo že umrle Alice Rühle Gerstel „Kein Gedicht für Trotzky“ (Nobene pesnitve za Trockega), ki je izšla v založbi „Neue kritik“. Alice Rühle Gerstel je bila žena v Mehiki naseljenega bivšega poslanca berlinskega parlamenta Otta Rühleja, ki je v letih po prvi svetovni vojni predstavljal skrajno levo krilo marksizma in anarhizma, za katero je še Trockij običajl preveč na desni. Rühle se je umaknil pred Hitlerjem v Mehiko, kjer je sodeloval s krogi takrat politično zelo močne leve. Ko je 1. 1936 Norveška pod pritiskom Sovjetske Zveze izgnala Trockega, mu je mehiška vlada pod predsedstvom levičarskega generala Lazarja Cárdenasa ponudila azil. Tako je Trockij prišel v Mehiko. Delo Alice Rühle Gerstel opisuje prihod tedaj 57 let starega ruskega revolucionarja, srečanje z njim in poznejše tesne stike.

Pisateljica je bila po rodu Avstrijka, študirala je psihologijo na Dunaju pri Adlerju. Zato je njen prikaz Trockijeve osebnosti nekako analitično natančen in vedno psihološko prodoren. Ko pisateljica opisuje izraz Trockijevega obraza, vzlikne: „Kako različen je bil od fotografij, ki smo jih poznali!“ in pristavi: „Njegov obraz ni bil obraz pravega moža, tudi ni bil obraz ženske, bil je kot obliki ostarelega otroka.“ Trockij je imel izrazite svetlo modre oči. „Vsa njegova pojava je bila kot pobarvana s tistimi svetlomodrimi očmi. To niso bile svetle oči mojega moža, preproste, jasne, včasih nežne, včasih razjarjene; to so bile oči otroka... Tak je bil moj prvi vtis in tak je ostal do konca, morda z malimi spremembami: podoba otroške, naivne osebnosti, ki ne pozna probleme krivde. Da, njegovega pogleda ni težil noben dolg. To je bil pogled človeka, ki ima navno zaupanje v svet, vase in v ljudi, pogled človeka, ki ne ve, kaj je dvom.“

To bravcu ne bo šlo v račun: neizprosni, hladno misleči revolucionar, organizator in prvi vrhovni poveljnik Rdeče Armade, fanatik, ki ni bil sposoben razumeti nobenega stališča, ki ne bi bilo enako njegovemu, ki ga je Otto Rühle v debatah z njim samim imenoval stalinista, hujšega kot je Stalin sam — in pa otroška duša!

Kmalu po prihodu v Mehiko je Trockij izdal morda svoje najznačilnejše delo, „Izdana revolucija“ (La revolución trahie, 1937). Teza knjige je tale: ruska revolucija, v katero so delavne množice vsega sveta stavile svoje največje upe, je bila izdana. Izdal jo je Stalin. Čisti revolucionarni ideali so izginili pod kratkoročno makiavelistično politiko, ki ji je šlo le za oblast. Iste očitke je bilo moči slišati kakih deset let prej v Italiji. Del pristašev italijanske intervencije v prvi svetovni vojni je dolžil bivšega najvidnejšega predstavnika intervencionizma Benita Mussolinija, da je izdal intervencionistične revolucionarne ideale, odkar je prišel na vlado; ideale, za katere je šla mladina v vojni meteh. Iste grenke ugotovitve je bilo slišati še marsikje drugje. Zastavi se nam vprašanje: ali je sploh mogoče, da revolucija pride na oblast, ne da bi se izdala? Da je zapustitev revolucionarnih idealov neizogibi-

ben pogoj za obdržanje dejanske politične oblasti?

Realnost ima svoje neizprosne meje. Človeški načrti se ji morejo neprestano prikrajati in podrežati. Po prihodu na oblast se utopične revolucionarne zamisli hitro redimenzionirajo in kmalu niso več podobne samim sebi. Revolucionarna ideologija ostane še v veljavi, a kot „ideologija“ v marksističnem pomenu besede, kot odeja za pogosto prav nič idealne interese vladajoče skupine. Trockij, ki je znal biti tudi cinik, kadar je bilo treba, ki ni priznaval nikakih absolutnih moralnih načel, ki je učil, da je moralno vse, kar služi revoluciji, je pa bil po drugi strani „idealist“. Verjel je v uresničljivost revolucionarnih idealov, v novo pravično ureditev družbe, v moč načrtne, radikalne preureditve človeških, družbenih in gospodarskih odnosov; z drugimi besedami je verjel v možnost uresničitve idealne družbe, socialističnega „raja“ na zemlji. V tem obstoji njegovo „otročstvo“, ki je le drugo ime za pomanjkanje globokega realizma, ali če hočete, drugo ime za nepoznanje človekove narave in njenih nagnenj in z njo zvezane življenske nedozorelosti. Popolno odsotnost smisla za notranje življenje, za to, kar se godi v človekovem „sreču“, kjer se spočenjajo vse dobre in slabe stvari, ki se potem realizirajo na zunaj, je Platon imenoval najhujšo nevednost, ki onespobablja človeka za vsako javno odgovornost. Nekaj takega je moralo odsevat s Trockijevega obraza, če je točno, kar pripoveduje o njem Alice Rühle Gerstel. To je bilo njegovo „otročstvo“, vera v ljudi, v svet in vase, pomanjkanje dvomov ipd. S tem nočemo zanikati njegovih izrednih sposobnosti, močne volje, neverjetne delavnosti, a podoba je, da ni poznal človeka in se ni poznal.

Tudi ne smemo izgubiti izpred oči, da je francoski filozof Jean Jacques Rousseau (1712-1778) istočasno glavni teoretik revolucije in pa glavni zagovornik dobrote človeške narave, ki ni nagnjena k slabemu. Če človeštvo pač trpi zaradi nereda in krivic, uči Rousseau, je to pripisovati zgolj ustroju družbe, ki človeški naravi ne pusti do izraza. Ves marksizem in z njim Trockij se giblje v tem zajemu. Trockij je poleg tega še teoretik „neprestane revolucije“; z neprestanimi radikalnimi posegi v javno življenje se bo odstranjevala polna učinkovitost družbe in jamčil njen neomejen razmah. Na mesto neprestanega spreobračanja srca h dobremu je Trockij predlagal „neprestano revolucijo“.

Če gledamo na vse človeško dogajanje le z družbenega vidika, gledamo nanje le od zunaj. Red ali nered sta le zunanji red ali nered. Pravica in krivica sta zato le zunanji realnosti. Če pa pravičnost obstoji v tem, da dajemo vsakemu, je treba prodreti v notranji smisel oseb, dogodkov in položajev, videti jih ne le s stališča umetnih, po človeku ustvarjenih sistemov, ampak z vidika njihove ne po človeku, ampak po Bogu ustvarjene narave. Zato resnična pravičnost zahteva učljivosti, odprtosti do stvari, smisla za naravni red, „Ordo inventur principaliter in rebus — Red je moči odkriti v prvi vrsti v stvarih samih“, uči sv. Tomaž.

Samo tako je mogoče popravljati krivice, ki se jih ne da nasilno odpraviti, ker niso družbenega izvora, ampak vrejo neprestano iz nepoštenih človeških src. Kdor bi odpravljal krivico z nasiljem, bi le od zunaj urejal stvari, ki zahtevajo, da jim prisluhnemo, da odkrijemo in upoštevamo njihov red in le na njem gradimo naš umetni človeški red. Pri takem navideznem odpravljanju krivic, bi rušil naravni red, red stvari samih in s tem pravico. Njegov umetni, na nasilju sloneč red bi bil ena sama ogromna krivica.

Zato je politika, ki ne upošteva nobene morale, nobenega naravnega re-

Odtegljaji pri plačah

Jugoslovanski režim se je svojčas ustil, da delavske plače oziroma plače — saj so v Jugoslaviji samo delavci — niso obdavčene. Toda časi se spreminjajo. Poglejmo odtegljaje na plačilni listi delavca v Ljubljani:

občinski davek	0,11 %
republiški davek	1,01 %
kulturni prispevek	1,16 %
izobraževalni prispevek	4,27 %
socialno skrbstvo	0,65 %
telesna kultura	0,52 %
otroško varstvo — obč.	1,17 %
— rep.	2,75 %
zdravstveno zavarovanje	7,65 %
pokojninsko in inv. zav.	10,90 %
sindikat	2,75 %
samoprprispevek	1,15 %
razno	2,33 %

Torej od osebnega dohodka odtegnejo raznih dajatev 36,42 odstotkov, kar je že blizu ali pa celo presega odtegljaje v raznih kapitalističnih državah. Samoupravljanci ali delopremjeniki pa so na različne dajatve in bremena tako jezni, da plačilne liste ne marajo več niti pogledati.

Povprečni urnik tako delavcev kot tudi mnogih uradnikov je od 6. zjutraj do 14. popoldne. V zimskih mesecih dobiš v Sloveniji vtis, da žive ljudje neke v sibirskem taborišču: Ljudje vstajajo med 4. in 5. uro, otroci veka jo, ker jih zbujajo in vlečejo v varstvo drugam. Popoldne se pa začne nov „šilt“, ko ljudje odhajajo na dodatne zaposlitve ali na honorarno delo. Ljudje delajo tudi po 16 ur na dan in kajti brez posebnega zaslужka je težko živeti. Dodatni zaslužek pa omogoča standard, ki ga drugod na zapadu ljudje dosežejo z običajnim osemurnim delavnikom. Pri vsej stvari pa zaprepasča predvsem to, da se ljudje niti ne zavedajo več, kako strašno jih nova družba izkorišča.

Kardeljeva dediščina ne rodi dobrih sadov, vsa teorija samoupravnega sistema in „pluralističnih družbenih interesov“ je dala samo nek strašen urejen nered in tako bo ostalo, dokler ne bo prišlo do drastičnih sprememb ali v obliki gospodarske in politične sprostitev ali pa v obliki centralno dirigirane ekonomije, kot je v državah „vzhodnega bloka“, kar tudi ni nemogoče. Ko so ob Kardeljevi smrti vprašali sovjetskega diplomata, zakaj niso poslali nikogar na pogreb, je odgovoril: „Ne skrbite, ko bo umrl Tito, bomo prišli vsi...“

Dr. Peter Urbanc

da in ga ne more upoštevati, ker to ne gre v njen zajem, v bistvu impotentna. Lahko veliko zruši, lahko na zunaj veliko uresniči, a nekdanjih revolucionarnih idealov ne more doseči. „Izdana revolucija“ predstavlja edino možno obliko revolucije na oblasti. Če je Rühle Trockiju očital, da je največji stalinist, večji kot Stalin sam, bo to veljalo tudi v tem pomenu, da bi prišlo do enakega izdajstva revolucije, če bi do bil bitko Trockij in ne Stalin.

Nasilje ne more nikdar osnovati pravične družbe in je v tem smislu kljub rabi sile in moči — brez moči. To je povedala božja beseda že v stari zavezi: „Kakor skopljeneč, ki hoče mladenki odvzeti devištvo, tak je, kdor hoče pravico doseči z nasiljem.“ (Sihrah, 20, 4).

-nr-

SPOROČILO NAROČNIKOM

Ker bo v prvi polovici februarja tiskarna zaprta zaradi počitnic osebja, SVOBODNA SLOVENIJA ne bo izšla 7. in 14. februarja. Po počitnicah bo izšla SVOBODNA SLOVENIJA 21. FEBRUARJA 1980.

CILIGIN NAČRT ZA NOVO JUGOSLAVIJO

Dr. Ante Ciliga, Istran, ki je bil svoj čas tajnik Komunistične partije Jugoslavije na Hrvatskem in je potem emigriral v Sovjetsko Rusijo, bil v Stalinovih čistkah preganjan v Sibirijo, pa se je rešil v Pariz, o čemer vsem smo poročali v Svobodni Sloveniji ob priložnosti ocene njegove knjige med Vojno v Evropi... Zdaj je star čez 80 let in je urednik lastne revije Na pragu sušnja, s katero hodi svoja pota v hrvatski emigrantski politiki. Koncem leta 1979 je napisal za svojo revijo poseben načrt o novi potitovski Jugoslaviji. Članek še ni izšel v tisku, pač pa že v razmnoženini, ki smo jo dobili v roke, in se nam prav v teh dneh zdi aktualna in tudi za Slovence zanimiva.

Dr. Ciliga je mnenja, da vsi hrvatski politiki — tu in tam — greše, ker igrajo samo na eno karto dveh velesil, ki vladata svet: za USA ali za SZ. Izhaja zato iz tega načelnega stališča: hrvatska zunanja politika — tako doma kakor v svetu — mora igrati prijateljsko vlogo tako proti Washingtonu kakor Moskvi, in biti kritična do enega kakor do drugega. Tako mora kritizirati ameriški načelni status quo za ohranitev Jugoslavije take, kakršna je; enako pa biti tudi proti Sovjetom z ozirom na njihovo ekspanzivnost in predvsem zaradi direktnega ali indirektnega (preko Bolgarske) vmešavanja v druge države. To pravico Sovjetom mora zanikati, potrjevati pa ameriško zavzemanje za demokracijo in ob njej za pravico vsakega naroda za samoodločanje in svobodo. Predpostavlja pa, da prvi kakor drugi vztraja na celotnosti Jugoslavije in jima delitev zdaj ne gre v prid. Zato je treba računati z obstojem Jugoslavije ter rešiti že v njej dokončno hrvatsko srbsko narodno vprašanje, ki je doslej ostalo nerešeno ob najrazličnejših poskusih: ne v ilirizmu, ne ob Strossmajerjevem hrvatskem jugoslovenstvu, ne v srbskem jugoslovanstvu. Še manj ob kraljevem „enem narodu“, in ne ob Titovi centra-

listični demokraciji. Treba je priti s konkretnim načrtom in s predpostavko konfederacije. Le v njej je mogoče rešiti hrvatsko-srbski narodni problem ali pa razbiti državo in tvegati novo katastrofo. —

Njegov konkretni načrt je: država naj se razdeli v osem suverenih držav, ki bi se povezale v konfederacijo po lastni volji. Težave niso v notranji ureditvi šestih republik, ki bi ostale v dosedanjih mejah: Slovenija, Hrvatska, Črna gora, Srbija, Macedonija in Kosovo. Težava pa je z Vojvodino in Bosno in Hercegovino. Dati jim je treba prav tak položaj kot naj bi ga imele druge: suvereno državnost. Ker je Srbov preveč v Hrvatski, da bi veljali za manjšino, in Srbov premalo v Bosni za večino, predlaga, da bi se v Vojvodino izpeljala koncentracija vseh Srbov iz Hrvatske, v Bosno in Hercegovino pa zbiranje vseh muslimanov iz Črne gore: tako bi Vojvodina postala srbska samostojna država, Bosna in Hercegovina pa hrvatsko-muslimanska. Srbi v Hrvatski, Hrvati v Vojvodini in Srbi v Bosni, pa bi postali manjšine, z vsemi pravicami in dolžnostmi zaščitene manjšin, v kolikor bi se ne hoteli seliti po medsebojnem dogovoru med državami. Tako bi se radikalno rešil hrvatsko-srbski latentni spor in omogočila konfederacija osmih zveznih držav. Vsaka teh držav bi imela svojo Partijo in vlado, svoje vojaštvo in policijo (s sodelovanjem manjšine z odgovarjajočimi procenti uradništva). Tak konfederacija naj bi dobila novo glavno mesto in novo ime, lahko na pr. Konfederacija južnih Slovanov, ali Konfederacija Slovanov balkanskega polotoka in pd.

Tako bi se rešil ta osnovni spor v temelj za sožitje.

Ta osnovni spor pa bi se moral rešiti enkrat za vselej, ne samo polovično, kakor se je za Mačka, ampak tako, da ostane v koncu samo alternativa: ali (nad. na 2. str.)

Sodbe in obsodbe

V novem veku so se Slovenci začeli aktivno udeleževati političnega življenja šele v XIX. stoletju, a so nosili v sebi že iz roda v rod kot vekovno dediščino razumevanje in zanimanje za zgodovinska in politična dogajanja. V to jih je silila v prvih stoletjih njihovega bivanja na sedanjem ozemlju življenjska nuja. Boj za obstoj v novih krajih, varnostno utrjevanje svojih meja v dobi naseljevanja in preseljevanja evropskih narodov, snovanje gospodarskih pogojev in družbene ureditve; kasneje, pod tujim gospodstvom ščitenje svojih koristi in pravic — te in podobne okoliščine in spoznanja so bila slovenskemu človeku osnova, ki ga je navajala v sprotno opazovanje, presojo in razsodjo zgodovinskih in političnih pojavov. Zato se je v preteklem stoletju v času narodnega prebujenja narodov tudi na Slovenskem ljudstvo kaj hitro znašlo v politični aktivnosti.

Ta pozitivni pojav pa lahko mnogokrat rodi nezaželene posledice. Tako je kaka nepomembna zadeva, gledana z napačnega zornega kota, večkrat povzročila prepire in nesporazume v stranki ali celo razdor med tovariši, ki so bistveno enakega mišljenja. Čezmerno veličanje kake osebnosti ustvarja malika, ki ga stvarneje presojaajoči ne morejo sprejeti kot simbol. Tudi taka različnost stališč lahko vodi v razdvajanje.

Zgodovina je sosledje dogodkov. Na nastajanje le-teh vpliva zrel politik lahko pozitivno tvorno. Mnogokrat pa se pojavijo koristolovski demagogi ali celo teroristi, ki zasukajo razvoj sebi v prid, posebno spričo brezbrzičnosti ljudstva. Odločilno pa lahko poseže v razplet sebi v prid politično zrelo, moralno in kulturno ljudstvo. Tak narod bo tudi pravično upošteval političnega nasprotnika. A isti čuti pravičnosti nam nalaga dolžnost obsojati politične teo-

retične zmote ter nemoralna sredstva in akcije.

Zgodovinska dogajanja se ne ravnaajo po vnaprej določenih togih pravilih. Gledanja na preteklost so zato včasih zelo kočljiva, spreminjanje smisla dogodkom je odvisno od osebnih nastojen, presoja osebnosti od lastnih predodgovinov — in na tej podlagi je zaključek sodbe mnogokrat zelo osebni in nestvaren.

Tako tvorci zgodovine kot njihovi kritiki niso popolne osebnosti, tudi ni popolne jasnosti v vsakokratnem položaju in odločitvah, ki so največkrat tvegane. Glavni stvaritelj zgodovine je človek, ki po svoji naravi ni popoln. Ravna se intuitivno po zaključkih svojih spoznanj in analiz.

Zgodovina nudi polno slikovitih zgledov zlih posledic zaradi vzajemnega nesoglasja ali nepomembnih razdorov: Turki so mnogokrat pokorili Slovence, ker se kmetje in graščaki niso znali sporazumeti; ponemčevanje Slovencev so mnogokrat olajševali in ga še olajšujejo naši različni politični vidiki; v preteklem stoletju so Argentinci doživljali indijanske vpade in izgubljali ozemlja v prid sosedom zaradi svoje državljanske vojne. I. t. d.

Če obstajajo med nami različna gledanja na zgodovinske dogodke, a imamo iste cilje in ideale, naj ostajajo ob strani anekdotične razlike in teoretiziranja. Poglobitev v spoznavanja naše preteklosti bi bil zanimiv in koristen predmet predvsem mladinskih tečajev, razgovorov in debat. Vsekakor niso nebitvene okoliščine ali dogodki zadostni vzrok za ustanavljanje novih političnih struj in izgubljanje energij s cepljenjem in netvornim delom.

Ob takih nesporazumih se slovenski emigrant nehote sprašuje: „Čigav je dobiček?“

K. Či.

POLITIČNI RAZPLETI PO SVETU

IZRAEL — EGIPT

Skoraj trinaest let je trajala zasedba Sinajskega polotoka, na katerem počasi ponovno prevzemajo oblast Egipčani. Vrnitev ozemlja je bila izvedena v več etapah: 25. 5. 79.: področje ob obali od Ariša do Sueza, 25. 7.: del področja ob Sueškem kanalu, 25. 9., 15. 11. in 25. 11. ostali del zaokroženja, 25. 1. 80. je bilo vrnjeno področje z glavnim mestom Bir Gargafa in do 25. 4. 1982 morajo Izraelci vrniti vse do črte Rafa-Eilat.

VOLITVE V IRANU

Blizu 70% glasov je prejel sedanji ekonomski minister Bani Sadr, star 47 let, ki je bil prej zun. minister, a ga je zamenjal Qotzbadeh, ki je pri volitvah klavarno propadel kakor tudi sedanji prosvetni minister Hadidi. Kot drugi kandidat je admiral Madani dobil 25% glasov.

Bani Sadr je kot ekonomski minister podprl vse banke, odpravil obresti, ki jih koran ne dovoljuje, in tudi precej večje industrije spravil v državno last. Ko je bil v emigraciji od 1962 naprej do lani, je napisal 30 knjig. Ima dve hčerki, ki študirata v Parizu, in sina, ki je pri njem v Teheranu. Kot bodoči predsednik je že, izjavil, da bo Afganistancem nudil vso pomoč; obsojil sovjetsko invazijo, skušal rešiti problem talcev — ne da bi nujno zahteval vrnitev šaha — in da bo odpravil cenzuro, ker hoče, da bi bile volitve v parlament res svobodne. Medtem pa Homeini leži v sanatoriju, kjer mu zdravijo srce.

CARTER

Pri primarnih volitvah v Iowi je Carter dobil 59,1%, Kennedy pa 31,2. Kaže, da ga je ta rezultat opogumil, saj je poslal sto pism različnim poglavarjem držav na svetu s prošnjo, naj bojkotirajo olimpijske igre v Moskvi. Postavil je termin za odhod sovj. čet iz Afganistana 20. februar. Izjavil je tudi, da bodo USA branile meje arab-

skih držav ob Perzijskem zalivu, kajti „posledice sovj. invazije v Afganistan utegnejo predstavljati največje ogrožanje svetovnega miru po II. svetovni vojni“. Pozval je „prijatelje na Zahodu“, da „morajo ostati združeni in se zoperstaviti mednarodnemu napadu.“ — Če pride do potrebne mobilizacije, bo v prvi rundi vstopilo v vojsko 16 milijonov fantov.

V njegovi zahtevi po bojkotu so ga podprli ruski disidenti, ki primerjajo olimpijske igre 1936 pod Hitlerjem s sedanjim stanjem v ZSSR.

SAHAROV

Izgon Nobelovega nagrajenca za mir 1975 je povzročil eno največjih svetovnih reakcij proti ZSSR. Tako so to dejanje obsodili Evropski parlament, predsednica Nobelovih nagrad, Mednarodna komisija juristov, ital. predsednik Pertini pa izraelski Begin, hkrati pa tudi KP Francije, Italije in Belgije. Tudi papež Janez Pavel II. je povedal svoje, kot on zna.

AFGANISTAN

Kakor poročajo, naj bi se različne uporniške skupine vendarle že enkrat združile; v štirih provincah so že oklicali Svobodno islamsko republiko. Računajo, da bodo delegacije 38 muslimanskih držav — razen Sirije, Južnega Jemena in Palestinskega osvobodilnega gibanja — sklenili ustanovitev muslimanskega svetovnega bloka, kar bi bila močna opora afganistanskim upornikom in tudi varnostni ščit drugim državam v kritičnem področju petrolejskih vrelcev.

Sedanji, od Sovjetov postavljeni predsednik, Karmal, naj bi začel uvajati počasno liberalizacijo dežele in pristal na to, da se zamenja dosedanja rdeča-bela-črna zastava z drugo, v kateri bi bila zelena barva, simbol islamstva.

Na konferenci v Islamabadu v Pakistanu je tudi še prazen prostor za predstavnika združene opozicije proti Karmalu.

rene države pa imajo ljudje v d o m o v i n i, torej predvsem zmerni partijci, pristaši „hrvatske pomladi“, pa z močnejšo energijo. Že Tito je skušal eliminirati iz vodstva Partije skrajne Srbe in skrajno Hrvate ter s slovensko sredino pomiriti nasprotovanja. Ciliga je celo računal na razkol med Titom in Kardeljem! — Tito je ta slovenski jezik opustil, toda tudi Bakarić mu je pripadnik zmernih... Ostal bi seveda komunistični režim v državi... Če pa ni ustvarilna ta alternativa, in ostane samo razpad Jugoslavije, tedaj bi sovjetska armada hotela zavzeti vso Jugoslavijo. Toda Amerika bi jo silila zapustiti to ozemlje. Če ne bi uspela, bi tudi ona hotela teritorialno razdelitev ter bi zasedla vso morskobalo (do Jadrana bi ne pustila SZI), ter bi tako spet nastala razdelitev države nekako „na meji: Zidani most-Karlovač-Boča-Šar-planina“, nekako

MEDNARODNI TEDEN

VENEZUELA je poklicala svojega poslanika na Kubi, da ji razloži, kaj se je zgodilo, ko je nek Kubanec izgubil življenje, ko se je hotel zateči v ambasadno poslopje.

PREMIKI SOVJETSKIH DIVIZIJ

Po mnenju generala Wiljema Kuntnerja ni dodatnih čet na Madžarskem in Bolgariji, kakor so listi pisali pretekli teden.

EL SALVADOR: vojaška junta se skupaj s predstavniki kršč. demokracije — ki je pri zadnjih volitvah dobila največ glasov — bori, da bi uničila teror tako z desne kakor z leve. USA so ji ponudile pomoč, enako kot sandinistični vladi v Nikargvi.

GUATEMALA — ubili so gl. tajnika FURA (Frente Unido Revolucionario) Abrahama Rubena Iscamparija.

RODEZIJA — Južnoafriške čete so odšle, kar pomeni zmago črnih voditeljev, ki so doslej bili v ilegali, pa se sedaj pripravljajo na volitve. Na teh bo nastopil tudi Robert Mugabe, ki je dejal, da njegovi marksistični pristaši ne bodo nikdar izgnali belcev in tudi ničesar storili, kar bi bilo smatrati kot diskriminacijo.

INDIJA je zahtevala umik sovj. čet iz Afganistana. Kljub temu bo tja šel na obisk 12. 2. sovj. zun. minister Gromiko.

KITAJSKA — USA so ponudile postavitev radarskih naprav za opazovanje. Obenem so prišle Kitajsko med privilegirane dežele, s čemer se bo vsa trgovina prosto razvijala.

TUNIZIJSKO VOJASTVO je poslalo pomoč v rudarsko mesto Gafsa, kjer je kakih tristo gverilcev izvedlo napad in ubilo nad 20 ljudi. Zaradi napada je položaj med Tunizijo in Alžirrom napet, ker naj bi iz te prišli napadalci. Precej verjetno je, da so gverilci bili trenirani v sosednji Libiji, s katero je Tunizija v sporu od leta 1974, ko je Gadafiyu odrekla možnost sestavitve severnoafriške unije.

BOLIVIJSKI PARLAMENT je odločil, da bo bodoča vlada, izišla iz volitev 29. junija, vladala celo dobo, to je štiri leta.

VES TEDEN si sledijo nemiri v San Salvadorju. Več mrtvih je povzročilo stalno streljanje. Nemiri so bili tudi v Kolumbiji in Ekvadorju.

SOVJETSKI POSLANEC v Novi Zelandiji je bil izgnan. Razlog naj bi bil predaja denarja socialistični stranki.

V FRANCIJI je prosil za azil 37 letni Hoang Huu Quynh, glavni tajnik CK KP saigonskega okrožja. „Hočem prihati obubožanje Vietnama, ki je pol-

tako, kot je potekala meja med Nemčijo in Italijo med okupacijo.

Taka je prognoza dr. A. Cilige, ki utegne zanimati tudi Slovence, vsaj kot hipoteza.

Primavera deseada más que vivida

Así titula una nota Rolando Riviére en el diario "La Nación":

La furibunda condena de las medidas dispuestas por la Unión Soviética contra Sakharov son tan explícitas en la prensa democrática que no vale la pena enumerarlos. El premio Nobel de la Paz ocupa, con su calvario, la primera página de los diarios romanos. Ocupa también las conversaciones de todos los correspondientes extranjeros que asisten a este proceso de endurecimiento constante de la dictadura rusa tanto en su política exterior como en su política interna. El "Comité para la Seguridad del Estado" la "KGB", ha llevado a Sakharov y a su mujer a la ciudad de Gorki, un lugar impenetrable para los extranjeros, un lugar donde comienza su silencio casi seguramente definitivo.

Desgraciadamente los tiempos del diálogo, la primavera supuesta más que vivida con el autoritarismo soviético están terminando entre rumor de tanques y cárceles de nuevo cuño. Europa, un muro auténtico ante el comunismo si así lo desea, debe decidirse.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Vreme je ponavadi prvi razlog za razgovor. Pretekli teden pa ni bil razlog, pač pa posledica visoke temperature, ki je vladala nad celim argentinskim teritorijem. Po vseh večjih mestih je presegala 35°C, v Bahía Blanca, na jugu prov. Buenos Aires, so namerili celo 43°C. Saj pojav ni edinstven; kar ni normalno je dolžina tega vročega vala. Ponavadi je trajal en teden, potem sta bila dva dni premora. Sedaj je manjkal ta premor, ker že od začetka januarja ni bilo svežega oddiha. Končno je veter le klonil, tudi deževalo je in težko pričakovano znižanje termometerske višine je le nastopilo.

Sicer je vojaštvo že pred časom odkrilo nekaj orožja gverilcev, je šele sedaj dalo v javnost celotno sliko. Na sled so prišli med nekim požarom skladišča za pohištvo lanskega leta. Brez vzroka so pričele eksplozije. Ko so gasilci opravili delo, so našli skrito v

stal ena izmed desetih najrevnejših držav, obenem pa ima eno izmed šestih najmočnejših vojsk. Izrazil je možnost, ko je bil v Parizu s študijskem komitejem. Inženir, se izpopolnjeval štiri leta v Sovjetski zvezi, tako tehnično kot politično. „Predvsem politično“, je rekel.

VRHOVNA KONFERENCA TREH, slična oni v Camp David, naj bi se dogodila meseca aprila, tokrat v Washingtonu. Sestali bi se Carter, Sadat in Begin, na kateri bi imeli kot najvažnejši predmet razgovor o avtonomiji palestinske dežele. Ta točka je največji kamen spotike pri urejanju izraelsko-egiptovskega spora.

V KALIFORNIJI so doživeli tri potresne sunke, ki so povzročili nekaj škode v strukturi stavb, posebno v mestu San Francisco. Človeških žrtev ni bilo, pač pa je bilo več škode v centru za raziskovanje atomskega orožja; kjer bodo za popravilo aparata za žarke laser morali odšteti milijon dolarjev.

ANWAR SADAT je ukazal izgon vseh sovjetskih izvedencev (kakih 200), ki so še delovali v egiptovskih tovarnah. Obenem je izgnal nekaj diplomatov, kot protest proti sovjetski invaziji v Afganistan.

raznih kosih pohištva strelivo. orožje in material za razstreljevanje. Takoj so pregledali še druga skladišča in našli še podoben material. Tako kot v Buenos Airesu, so raziskali in našli v mestih Rosario in Santa Fe. Izvedenci so ugotovili, da je skupina montoneros imela namen „pohištvo“ odpeljati marca, ko naj bi pričeli z novim obdobjem nemirov. To obdobje bi sovpadalo z napovedmi za politično delovanje, katere bo dal predsednik Videla ob četrti obletnici prevzema oblasti.

Ker je mesec marec vedno bližji, se posamezni politiki oglašajo in dajo vedeti svoj pogled na „temelje za politično udejstvovanje“, ki so jih sestavile oborožene sile. Prav tako časnikarji sprašujejo ob vsaki priliki gen. Viola, če bo on novi predsednik. In upokojeni general ni prav nič v zadregi: „Če me določijo za to mesto, sprejemam. Če pa morem izbirati, potem ne bi bil rad“. Zato moremo sklepati, da je predsedniško mesto že vnaprej zasedeno. Če ne bo kakih sprememb, seveda, „če“...

Svetovni spremenljivi položaj v zadnjih letih ogroža zapadno svobodno poloblo in zaradi tega zasledimo najverjetnejše poteze vladarjev. Ti dogodki tudi vplivajo na argentinsko zunanjo politiko. Ko je Carter napovedal, da ZDA ne bodo prodajale SZ žita in drugih zrn zaradi napada na Afganistan, je pozval k bojkotu tudi druge države. Najbrž je pričakoval večji odziv, kot ga je v resnici bilo. Argentina je povsod strogo obsodila sovjetski vdor, ni pa se pridružila bojkotu. Nekaj razloga je imela, češ, ZDA nam vedno mečejo v oči domnevne kršitve človekovih pravic, ko so pa v škripčih, pa mislijo, da bomo njihov odlok kar na hitro sprejeli. Zaradi tega so ameriške misije začele obiskovati prijateljske države, ki so jih ZDA v zadnjem času zanemarjale ali celo odrekale svojo prijateljsko pomoč. Tako je na hitro prispel gen. Andrew Goodpaster, da bi prišel na jasno o argentinski poziciji. Med njegovim obiskom so tudi v Washingtonu podali nekaj izjav v smislu, da „nismo vedeli, da ima Argentina takšno važnost na žitnem svetovnem trgu“. — Skupni komuniké je objavil, da so razjasnili položaj obeh držav in da bodo vzpostavili občasne razgovore.

Argentina skuša posredovati tudi drugim ameriškim državam tehnični napredek in si s tem pridobiti ugled in vpliv. Sedaj je odpotoval predsednik komisije za atomsko energijo podarm. Castro Madero v Brazilijo in Peru. V prvi državi bo preučeval možnost za večjo medsebojno pomoč pri uporabi v mirne namene. V Perúju pa bo prisostvoval pri vzidavi temeljnega kamna tamkajšnje komisije, kateri bo argentinska svetovala in pomagala. Istočasno pa je bilo objavljeno, da je Švica odobrila prodajo Argentini tovarno za pridobivanje „težke vode“, s katero država postane neodvisna pri uporabljanju atomske energije.

Vse tri komisije, ki v Vatikanu preučujejo možnost mirne rešitve v sporu okoli Beagelskega kanala, so se po enomesečnih počitnicah zopet začele shajati. Nihče ni niti besedice črnil o izjavah adm. Rojasa, ki smo jo prejšnji teden komentirali. V naslednjih tednih imajo namen poglobiti se v iskanje stičnih točk, da potom njih (spoznamo za plovbo in ribolov v spornem morju) pridejo do glavnega nesoglasja: komu pripadajo trije otoki in nekaj skalnatih otočij. V zvezi z mirno rešitvijo je škof Derisi izjavil, da bo papež Janez Pavel II. obiskal letos Argentino, če bi se dalo, za zaprtje Marijinega meseca v Mendoza konec oktobra. Vladni krogi niso na noben način preklicali možnosti; le bolj skeptični so, da bi se ta obisk res izvedel že v tem letu.

CILIGIN NAČRT

(nad. s 1. str.)

Konfederacija ali razbitje države, kateremu bi lahko sledila invazija rdeče armade...

To je osnovna misel načrta dr. A. Cilige.

Kako pa bi to utegnlo vplivati na svetovni velesilni pa govori v tretjem delu, kjer označuje sedanjo dobo za atomsko in je mnenja, da bi spričo nje bilo obema velesilama po godu taka ureditev, pa tudi — Srbi bi se morali spričo pritiska obeh veledržav odpovedati svoji hegemonistični vlogi, proti kateri so tudi vse druge zvezne države. Te bi podprle tako rešitev (Slovinci, Črnogorci, Makedonija...). Ti bi sicer ob takojšnjem hrvatskem razdrtju države utegnili stopiti proti njim.

Nalogo izpeljati ta prehod v suve-

Tine Debeljak

Med knjigami in revijami

1. Ljubo doma.

Lepa navada. Srednješolskega slovenskega tečaja M. Bajuka v Buenos Airesu je, da ob koncu šolskega leta odhajajoči „maturanti“ napišejo šoli v slovo majhno publikacijo, v kateri pokažejo svoje znanje slovenskega jezika v pismu pa tudi slovenske problematike v nekem sektorju narodne zgodovine. Ponavadi si v začetku leta določijo snov, ki je bila letos — podobno iz slovenskega narodopisja. 41. učencev letošnjega najvišjega razreda — V. letnik — je na podlagi dostopnih jim slovenskih knjig opisalo slovenske verske in folklorne običaje — slovensko tradicijo — za brošuro, ki nosi ime L j u b o d o m a. Uvod v razmnoženino je tokrat napisala ena izmed učenk. Ta je poudarila, kaj je tradicija in nje pomen, in da imajo kot Slovenci in Argentinci dolžnost, spoštovati jo; pa tudi — kot izobraženci — graditi jo naprej „na znanstveni osnovi“. Vrednost te brošure je prav na tem poudarku: graditi na znanstveni tradiciji.

Tako je sleherni od te razredne skupnosti izbral svojo narodopisno na-

logo in jo pripravil za to „slovo od mladosti“, namreč od slovenske šolske mladosti, odkoder jih zdaj vodi pot v samostojni boj z življenjem, v višje univerzitetno šolanje ali v poklic.

Vsi so sodelovali, zato ne morem v tem poročilu imenovati imenoma vseh, zlasti še, ker so imena letošnjih slovenskih abiturientov bila imenovana v zadnji številki našega lista. Po uvodniku slede kratki opisi cerkvenih oz. verskih običajev od adventa preko božiča in velike noči v iz poletja v zimo. Nato pa še opisi posameznih motivov, ki imajo folklorni pomen, recimo: slovenski šopek, kmečka hiša, znamenja, vozovi, kozolci, smuči in sani, domači zdravnik, domače jedi, trgatve, čebelarstvo, pregovori, narodne pesmi, prepevanje, fantje na vasi, poljški lov, domača obrt, pastirstvo, na paši, otroške igre, koroška-gorenska-belokranjska noša, romanje, nova maša in končno: krst, svatba in smrt. —

Ni to zbornik samostojnih razprav, kot so bili nekoč abiturientski zborniki, kot jih poznamo iz literarne zgodovine, toda njen pomen je v tem: učenci so

si sami opisali za pot v življenje lep albumček slovenskih tradicij, ne toliko nam kot sebi, da jih spremlja v življenju in spominja na slovenskega duha, ki naj sega od pradavna do očetov v domovini in ki naj z njim bo plodna rast tudi za nove rodove v novih domovinah. To knjižico je mladina napisala sebi in mi smo ji za izbiro in sestavo hvalniti. „Ljubo doma“ — in ni važno, ali je ta dom tam ali tu: tudi tu je lahko doma slovenska ljubkost, ki naj jo pomaga vzdrževati in za nov čas oblikovati duh iz te ljubke brošurice.

Ljubka tudi v tem, da je izdana prikupno in v nenavadno dobri risarski opremi.

2. SDO-SFZ: 30 LET

Tak je naslov druge mladinske brošure, ki je izšla za tridesetletnico Slovenske deklishe organizacije (SDO) in Slovenske fantovske zveze (SFZ). Uvod v jubilej je napisal sedanji predsednik SFZ Pavel Pleško, ki je posebej poudaril, da slovenska mladina, pripadnica dvema svetovoma-argentinškemu in slovenskemu — ne sme tavajoče plavati pred napačno odločitvijo za enega ali drugega, enemu v škodo ali

drugemu v prid, ampak je zavesten plod dveh kultur in kot taka si oblikuje svojo bodočnost v svojih mladinskih organizacijah. Tej pravilni usmerjenosti so nato dali oporo še ideologije naše slovenske mladine v Argentini. Na prvem mestu je dr. A. Stare kot duhovni vodja teh organizacij napisal članek Zahvala in pet jasnih smernic, nato predsednik SKA Milan Magister Trideset let vztrajanja, vodilni slovenski filozof prof. dr. Milan Komar vodilo Samostojnost, resnost in veselje. Pisatelj Zorko Simič je napisal tehtno in živahno Odprto pismo enemu izmed naših mladikov, ki mu v boju za slovenstva trdo tlako daje korajžo in optimizem, kljub temu, da morda ne bo vedno deležen aplavza. — Za sklep sta nasvete mladini naslovila še Pavle Rant (Nekaj drobnih misli ob veliki tridesetletnici) in Kati Cukjati (Program mladinskih organizacij). Po teh programskih člankih slede pravila SFZ (in kje so pravila SDO?) ter seznam vseh funkcionarjev obeh organizacij v teh 30. letih, kakor tudi v jubilejnem letu 1979.

Obe brošuri sta živ dokaz življenja slovenske mladine v slovenskem duhu tako v šoli kakor v organizacijah. In na slovenski skupnosti je zdaj, da jih bo znalo vzdrževati v tem zagonu, da, vzpodbuditi jih celo za nov p o l e t !

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Na seji zveze skupnosti socialnega varstva so povišali otroški dodatek za 120 dinarjev za prvega otroka in za 100 dinarjev za naslednje. Tako bo polovica družin v Sloveniji prejela dodatek v višini 510 dinarjev, ostala polovica, kjer imajo družinski člani višje plače, pa po 260 dinarjev. Kmečki otroci, ki jih je — če so starši zavarovani — 25.000, bodo dobivali po 300 dinarjev. Otroci, ki imajo enega samega hranilca, teh je 29.000, bodo prejeli po novem 150 dinarjev (prej 110), težje prizadeti otroci, ki jih je 4360, pa 320 din, prej 260. Novi dodatki imajo retroaktivno veljavo od 1. novembra 1979.

LJUBLJANA — Najnovejša raziskava o delovanju in uresničevanju samoupravljalnega delegatskega sistema so pokazale, da se zborov delovnih ljudi in občanov udeležuje povprečno komaj 16 odstotkov posamezne krajevske skupnosti. Polovica teh udeležencev razpravlja, daje pobude in predloge — so to v glavnem člani ZK, druga polovica pa seveda kima. Nič bolj ni v delovnih organizacijah, kjer je kot nasprotje „molčeče večine“ v samoupravnih organih in na zborih delavcev v povprečju „aktivnih“ 18 odstotkov zaposlenih.

LJUBLJANA — Stanarine bodo polagoma prešle na „ekonomske cene“. Pred uveljavljanjem novih meril so v januarju javno razpravljali na raznih sestankih o teh novih ekonomskih stanih. Prehod bo trajal tja do leta 1985, ko naj bi letna stanarina predstavljala 3,24 odstotka revalorizirane vrednosti stanovanj za 24,4 odstotkov.

KOPER — Slovenski ribiči nalovijo premalo rib. Poraba rib je v Sloveniji le 1,3 svežih rib na leto. A v glavnem je ta poraba nizka, ker jih sploh ne more Slovenec več pojesti, ker jih na trgu ni. Zato pripravljajo načrte, ako bi zvišali ulov morskih rib od sedanjih 4.500 ton na 18.000 ton, ulov sladkovodnih rib pa podvojili na 1.300 ton.

LJUBLJANA — Komunalno gospodarstvo razvito? Težko bi bilo pritrditi. Enajst slovenskih občin — vseh je 60 — nima organizacije za izvajanje komunalnih dejavnosti. S pitno vodo iz javnega vodovodnega omrežja je preskrbljenih 60 odstotkov prebivalcev Slovenije. Na javno kanalizacijo je „priključenih“ le 30 odstotkov prebivalcev, plin iz omrežja ima samo — 94.000 prebivalcev in redno odvažajo smeti le izpred pragov tretjine gospodinjstev v SRS.

LIPICA — Tednik „Primorske novice“, ki ga tiskajo v Ljubljani, je januarja začel izhajati dvakrat na teden. V Lipici so se zbrali predstavniki primorskih občin in podpisali „samoupravni dogovor“. Upajo, da se bodo „Primorske novice“ do leta 1985 spre-

nile v dnevnik. Problem je seveda tudi tiskarna, ki ga bo treba kmalu rešiti.

LJUBLJANA — Na ljubljanski univerzi študira v šolskem letu 1979/80 300 študentov iz zamejstva in tujine. Med njimi je največ Slovencev iz Italije, precej jih je iz držav Srednjega vzhoda, prihajajo pa iz 45 držav.

LJUBLJANA — Slovenski etnografski muzej je za konec leta pripravil zanimivo razstavo starih igračk. Razstavljene igrače so opremljene s fotografsko dokumentacijo od konca 19. stoletja do prvih desetletij 20. stoletja. Ta razstava pa pomeni tudi začetek sistematizacije zbirke, ki jo Slovenski etnografski muzej namerava izpopolniti v prihodnjih letih.

JESENICE — V Sloveniji se mnogo govori o potrebi ohranitve plodne zemlje toda ponavadi se oblastniki in vodilni delavci podjetij malo menijo za take želje kmetov. Tako je tudi na Jesenicah, kjer nameravajo postaviti novo elektrojeklarno. Vsi prebivalci Jesenic smatrajo, da je treba elektrojeklarno čimprej postaviti, toda vsi so proti lokaciji na Belškem polju, kjer bi in najbrž tudi bodo kmetje izgubili 44 hektarjev najkvalitetnejšega polja v občini. Kmetje so odločno proti lokaciji, toda železarski strokovnjaki pravijo, da bi postavitev nove elektrojeklarne kje drugje ali pa na kraju sedanje, močno povečala stroške, ker bi zaradi rušitve starih objektov izgubili 100.000 ton produkcije v prvih dveh letih, v tretjem pa 80.000.

KAMNIK — Na Krvavcu so podvojili zmogljivost — pri spodnji postaji so postavili novo — blagajno, toda vrvi na enosedelnic do Gospinca pa začetka januarja še niso napeli. Na Veliko planino pa sedaj more smučar in planinec le tako, kot v starih časih — peš. Žičnice niso delali, ker so obratovanje prepovedali iz varnostnih razlogov. Govorili so, da jih bodo popravili do novega leta.

LENDAVA — Pred dvema letoma podpisana pogodba o gradnji rafinerije v Lendavi je dobila 26. decembra potrditev s sklenitvijo „samoupravnega sporazuma“ o „zdrženju dela in sredstev“. SR Slovenije je glavni investitor z 1,2 milijarde dinarjev trajnih združenih sredstev dela, s 400 milijoni neposredno sodeluje „združeno delo Slovenije“, rafinerija v VNA v Sisku in na Reki sodelujeta s po 100 milijoni, enako tudi podjetje Mazut in Bitumen, zagrebška „Privredna banka“ je odobrila kredit v višini 900 milijonov dinarjev, dobavitelj uvožene opreme iz Poljske in Rima pa prispevajo s 560 milijoni dinarjev. Rafinerija naj bi bila dokončana do leta 1983, predelala pa bo letno 350.000 ton domače ali tuje surove nafte, ki bo pritekla po jugoslovanskem naftovodu po kraku Virje-Lendava.

Cilka Bajuk — sedemdesetletnica

Lepo je spominjati se prehojene poti v življenju Cilke, četudi so spomini včasih grenki. In kdo od nas, ki smo preživeli čas svetovne vojne, revolucije in umika pred krvavo komunistično oblastjo, čestokrat ne pomisli, kako je božja roka vodila vsakega po svoje preko tegob, skrbi in nevarnosti in končno v svobodo in umirnejše življenje. Koliko bolj so to občutili starši in posebno matere v skrbi za svoje otroke. Ena teh junaških mater je gospa Cilka Bajukova, ki je pred kratkim slavila svojo sedemdesetletnico življenja.

Rodila se je 13. novembra 1909 v Rajhenburgu v znani številni krščanski Radejevi družini iz Kamnice pri Rajhenburgu, kjer je njen oče Jožef vodil svoje obsežno posestvo. Božja volja je bila, da je isti dan zagledala luč sveta s svojo sestrico dvojčko, ki jo je lani Bog poklical k sebi v 69 letu starosti. Gospo Cilko je dokončala študije na učiteljski v Mariboru a na njeno veliko žalost prav v čas nacionalistične diktature vsled krščanskega prepričanja ni dobila mesta v svojem poklicu kot učiteljica. Prav v onem času pa je diktatorska oblast poslala profesorja Božidarja Bajuka kazensko v

sled krščansko demokratskega prepričanja na službeno mesto gimnazijskega profesorja v Mariboru. Tam je našel svojo nevesto Cilko Radejevo in njen stric župnik je sklenil njun srečni zakon v Kamnici pri Mariboru, 31. avgusta 1936. V Mariboru se jima je rodil sin Marko in kmalu tudi sin Božidar. Tik pred drugo svetovno vojno je družinico pot vodila v Ljubljano. Mobilizacija je zajela prof. Božidarja, ki pa se je po razsulu kmalu vrnil k svoji družini. V najtežjem času tuje zasedbe in komunistične revolucije se jima je leta 1942. rodil sin Jurij in leta 1943. sin Andrej. Gospa Cilka je po svojem prepričanju zvesto stala ob strani svojemu soprogu in skupaj z njim in otroci 6. maja zapustila domovino, stopila na težko pot begunstva preko Ljubelja. Le trdno zaupanje v božjo pomoč ji je dajalo moči v strašnih dneh vračanja slovenske vojske. Prvo stredo je družina dobila v lesenih barakah v pegeškem taborišču pri Lienzu in nato v taborišču v Spitalu ob Dravi. Jugoslovanska komunistična oblast je iskala „vojne zločince“ in med temi tudi Cilkinega moža kot tudi njegovega očeta ravn. Marka Bajuka. Vsi Bajukovi so se podali znova na begunsko pot iz angleške cone (90 po številu), vrtnje nazaj. Ugotovilo se je, da je bila to kupčija za dva vagona macedonskega tobaka. Toda po božji volji se ta nečloveška kupčija ni izvršila. Prišel je

Univ. prof. dr. Vinko Brumen — sedemdesetletnik

Kar na lepem se je umaknil v tej decembrski neznozi vročini iz Buenos Airesa v Córdoba kakor vsako leto v počitniški dom svojega rojaka dr. Hanželiča, ki ga pa letos ne bo več dobil živega. Nič ni povedal, da ima 70 let, kajti še vedno je v aktivni službi in bo še od sedaj mislil na upokojeitev. Pa smo le izvahali za njegovo starost in mu bomo te čestitke k življenjskemu jubileju poslali za njim. Z zamudo, ki so jo zakrivil njegovi ljudje in prijatelji s svojim molkom, za jubilej pa so krivi seveda njegovi starši in on sam, ko je prišel na svet 6. dec. 1909 v Središču ob Dravi. Ljudsko šolo je obisko-

LJUBLJANA — Narodna galerija je tik pred iztekom Mednarodnega leta otroka pripravila razstavo „Podobe otrok v preteklosti“. Vse podobe otrok so iz zbirke Narodne galerije; najstarejše razstavljene slike so iz konca 17. stoletja. Razstava bo odprta do konca februarja, potem pa jo bodo predvidoma pokazali tudi v drugih slovenskih mestih.

MARIBOR — Ljubljanska banka je organizirala pogovore med svojimi predstavniki v tujini in med podjetji v Sloveniji, ki se zanimajo za izvoz. Toda rezultati so bili dokaj pičli. Tako se je prijavilo k razgovoru v Mariboru le devet podjetij, pa tudi po drugih industrijskih središčih Slovenije ni bilo dosti boljše.

Umrli so od 22. do 28. decembra 1979:

LJUBLJANA — Angela Merzdovnik r. Rupar; Milan Fatur, up.; nAton Dečman, up. mizar; Ana Štrumbelj r. Rozman; Viktor Kunej, up.; Boris Sima; Maša Kosem r. Slak; Jože Povše, up.; Jurij Lukežič; Franja Stefe; Helena Mavri r. Šmid; Emilija Likar r. Yenčur, 78; Amalija Izakar, 86; Frančiška Komelj r. Turk, 86.

RAZNI KRAJI — Dušan Horjak, 60, gospodarstvenik, Kranj; Janez Pakiz, up., Martinjak; Maks Grobovšek, Ponikva pri Grobelnem; Alojz Židan, 73, Zalog; Bruno Vodopivec, Radovljica; Štefka Kozjek r. Mayer, Kamnik; Franc Glavan, Straža pri Novem mestu; Francka Šparembek, Cerknica; Mary Gulic, up., 90, Piran; Jože Gorše, 82, Nadlessek; Cecilija Omanen, 74, Polje; Pavel Valant, Goriče; Janez Lomovšek, 70, Šmartno pri Tuhinju; Marija Rozman, Kranj; Ivan Kaše, up. rudar, 65, Trbovlje; Alojzij Jancar, up., Laze; Veronika Koželj r. Uran, Sp. Gameljne.

čas preseljevanja beguncev v prekomorske dežele. Bajukova rodbina se je odločila za emigracijo v Argentino. Dne 27. oktobra 1943, je družina srečno stopila z ladje Heinzelman na argentinska tla in 17. novembra istega leta prišla v Mendoza. Težko je bilo začeti življenje slovenskega izseljenca, posebno družin z malimi otroki kot je bila Cilkina, v novi domovini. Toda s trdno voljo so te družine premagovale vse težave in se postavile na svoja tla, se z vztrajnim delom gospodarsko dvignile in vzgojile svoje otroke v pošten, vzgleden rod. Kdo more imeti pri tem več zaslug kot prav družinska mati in v tem je tudi lep zgled naših slavljencek Cilke, ki je skupaj s svojim soprogom pripeljala svoje štiri sinove do akademskih poklicev, kar je lep doprinos novi domovini in v čast slovenskemu narodu v tujini, poleg tega pa zagotovilo, da bo po materini besedi slovenska politična emigracija živela, dokler ne bo v domovini zrušeno komunistično nasilje.

Zadnje nedeljo v preteklem letu se je vsa družina zbrala na „Zelenici“ Grintalovega Luke na Puntilli pod košato lipo, da čestita svoji materi in babici. Iz šestih članov družine je poginjal nov rod sedemnajstih vnukov. Da so mogli biti vsi navzoči so počakali z družinsko slovesnostjo, ko je prihitel iz Washingtona najmlajši sin Andrej z ženo Katico Grintalovo in tremi vnuki.

Vsi rojaki v Mendoza se pridružujejo čestitkam z lepimi voščili, hvaležni za vse njeno sodelovanje in pomoč v naši skupnosti, posebno pa ji je hvaležen naš pevski zbor pri katerem redno sodeluje in pevčev vpliv zaupanje vse od ustanovitve zbora v Mendoza, po klicu ravn. Marka Bajuka: „Še bomo peli!“

val med prvo svetovno vojno, gimnazijo po njej v Mariboru, na univerzo pa se je vpisal 1931, in sicer na filozofsko fakulteto, kjer je poslušal pedagogiko, psihologijo in filozofijo pri prof. dr. Vebur in dr. Ozvaldu, kateremu je bil asistent in pri katerem je tudi l. 1935 doktoriral na temo Blaže in Nežica, kulturno-pedagoški pomen Slomškovega dela. (Izšla je tudi v tisku 1936.) Pozneje je izdal (1943) v knjigi tudi celotno priredbo te iste Slomškove knjige Blaže in Nežica, s kulturno zgodovinskim uvodom in pedagoško-kritičnim komentarjem. Razumljivo, da je želel prof. Ozvald, da bi se posvetil vseučiliški karieri, ter ga je poslal na nadaljnji študij v London in v Nemčijo. Po vrnitvi je položil strokovni profsorski izpit in učil na ljubljanskem učiteljskem. L. 1945 je sprejel ravnateljsko mesto na učiteljski v Gorici, odkoder se je l. 1948 naselil v Argentini.

Dr. Brumen se je že v domovini uveljavljal kot dober pedagoški znanstvenik in kulturno zgodovinski pisatelj. Iz svoje specialne stroke — pedagogike je sestavil učbenik Občo pedagogiko, ki pa je ostala l. 1945 v rokopisu v Ljubljani v tiskarni, kakor tudi pripravljeni razpravi Poklicna vzgoja in Preosnova šolstva. To zadnje je napisal na podlagi primerjave šolstva predvsem zahodnoevropskega sveta, ki ga je temeljito preštudiral. Kulturno zgodovinskega dela pa se je lotil z zbiranjem in nadaljevanjem izdaje Zbranih spisov dr. J. Ev. Kreka, za kar ga je pridobil naš najmarljivejši krekolog ravnatelj I. Dolenc. Z veliko marljivostjo je sestavil V. zvezek in ga komentiral ter je bil l. 1941 že postavljen v celoti v Mohorjevi tiskarni v Celovcu. Vso zalogo so nacisti uničili, po naključju pa je ostala ena kopija korekturnega oddisa razprave. (Tega je pozneje objavil v Vrednotah.) Izdaja Krekovih spisov pa se je pretrgala.

Kot knjigo za poduk v slovenski šoli mu je v Trstu zasedbena oblast izdala učbenik Psihologija in pedagoške vede za učiteljska (1949).

Kp je prof. dr. Brumen prišel v Argentino l. 1948, je kot strokovnjak za svetovno pedagoško književnost, dobil lepo službo pri veliki založbi šolskih knjig „Kapelus“, kjer je še bil ob odhodu v Córdoba, ko mu pa bodo počitnice minule, bo nastopil pot v vpokojeitev.

SLOVENC V ARGENTINI

Osebnosti:

Umrle so v Ramos Mejía ga. Ivanka Žužek; v Buenos Airesu ga. Marija Cuderman roj. Arbeiter; v San Justo pa v 72. letu starosti gđc. Francka Šmajd, sestra pok. odvjetnika v Radovljici in narodnega poslanca dr. Albina Šmajda. Naj počivajo v miru!

BARILOCHE

Precej časa že nismo iz Bariloče ničesar javili. Sezona je pač letos — ko nimamo tu doli nobene vojne — razmeroma normalna, pa smo bolj zaposleni in manj hitri za dopisovanje.

V slovenskem svetu ob Nahuel Huapiju poteka življenje razmeroma vsakdanje. Koncem novembra sta prenehala oba šolska tečaja (ljudskošolski in srednješolski) in decembra smo pripravili miklavževanje v še ne dograjenem Planinskem Stanu. Za božič in novo leto smo tudi prisostvovali slovenski maši, ki jo je opravil g. Janez Cukjati. O velikem umetniškem dogodku koralnega božiča pa je „Svobodna Slovenija“ itak že poročala.

Tudi v gorah so se slovenski planinci v začetku poletja kar dovolj gibali. Še pred božičem sta se Janez in Jože Cukjati povzpela na visoki vulkan Lanin (3.700 m), pozneje pa smo zabeležili še več zahtevnih tur v bariloških gorah: Torre Principal del Catedral v navezah Dinko Bertonecelj — Tonček Arko, Dinko Bertonecelj — Jože škulj, Ezio Muccelli — Rihard Godec in Tonček Arko — Ariel Murtag, zadnja dva v Clemencajevji smeri, pa Pico Principal del Tronador (D. Bertonecelj — T. Arko). Tudi Južni Catedral je doživljal dva obiska in po dolgem časovnem razdobju si je vsaj en Slovenec (Boris Kambič) spet ogledal križ na Capilli.

Kot že pretekla leta, nas je obiskala tudi letos slovenska mladina iz Buenos Airesa. Taborili so fantiči iz Latusa, pa abiturienti srednješolskega tečaja „Rast 8“. Zadnja skupina je ob sodelovanju bariločanov postavila spominsko znamenje pokojnemu Jožetu Požniču v Začarani dolini (Valle Encantado) ter priredila prijetni družabni sestanek v Planinskem Stanu. Za to prilžnost se je Stan že spremenil v skoraj dograjeno hišico. „Rast“ nas je presenetila z Aškerčevim „Storo pravdo“. Brez vsakih gledaliških desk in gledališke opreme je dobro podajana deklaracija z jasno izgovorjavo in primernimi kretinami pritegnila in povsem uspela, čeprav se je izvajala kar na dvorišču Stana. Kulturni del prireditve je spremljal sočni in lepo pripravljeni „asado“.

Članstvu Slovenskega planinskega društva sporočamo, da bo po vsej verjetnosti Planinski Stan februarja znova v stanju, da nudi kot po navadi, skromno zavetišče planincem, ki se mo-

V uradno vpokojeitev, kajti ne verujemo, da bi se prof. Brumen sploh kdaj v delu upokojil, kajti ves ta čas bivanja v Argentini je pokazal veliko znanstveno aktivnost, pa tudi kulturno-prosvetno praktično uveljavljanje. Nenehno sodeluje pri vseh tukajšnjih revijah in listih — tudi naš teden ga šteje med svoje odlične sodelavnike —, pa tudi pri naših kulturnih prireditvah, kjer nastopa kot govornik, predavatelj, organizator itd. — Naše revije — predvsem publikacije Slovenske kulturne akcije, katere ustvarjalni član je od ustanovitve —, pa Duhovno življenje in druge, so polne njegovih tehtnih spisov, globokih misli in filozofskih razprav. Ni suh teoretik neživljenjskih miselnih shem, temveč je vedno najtesneje povezan s problematiko, ki jo prinaša sodobni trenutek v razglabljanje in odločitev. S temi globokimi filozofskimi meditacijami o sodobnosti postaja duhovni usmerjevalec našega življenja. Praktični vzgojitelj, toda s sodobno strokovno izobrazbo in lahkim slogom pripovednika.

To podrobno znanstveno in sodobno praktično obravnavanje duhovnih problemov, mu je dalo za prvi plod novo knjigo Iskanja (1967), za katero je dobil nagrado Vstajenje le Trstu kot „najboljša knjiga tistega leta“. Njegovo delo za življenjepis dr. J. E. Kreka, pa mu je dozorelo — v kolikor je pač moglo v tujini — v sintetični pogled na Krekovo osebnost v knjigo Sree v sredini (1968). Prav za njegovo sedemdesetletnico pa se že tiska v založbi SKA nova knjiga njegovih življenjskih glos, meditacij ter filozofskih esejev Naš in moj čas (1980). Tako bo prav za svojo sedemdesetletno starost dal nov dokaz svoje življenjske plodne mladosti.

Poleg svojega strokovnega dela v tuji knjižni založbi, ki ga je opravljal do zadnjih dni, pisanja in predavanja in udeleževanja se slovenskih prireditev, pa prof. Brumen že deset let predava tudi filozofijo in pedagogiko na slovenskem oddelku ukrajinske filozofske humanistične fakultete papeža Klimenta v Rimu (podružnica v Buenos Airesu), kot izredni profesor (v evropskem smislu), imenovan od ustanovitve in pokrovitelja kardinala A. Slipyja. Prav tako je član Svobodne akademije znanosti in umetnosti v Parizu.

Prof. dr. Vinko Brumen, znanstveniku in kulturnemu vzgojitelju, k njegovemu življenjskemu jubileju iskreno čestitamo z željo, da bi tudi v pokojih ohranil svojo delovnost v sklopu slovenske argentinske skupnosti in v prid Slovenije v svetu, kakor tudi slovenski znanosti nasploh.

td

rajo zadržati kakšne dni v mestu, da uredijo vse potrebno v zvezi z nadaljnjim potovanjem.

VA

DOLORES:

Iz Počitniškega doma dr. Hanželiča

Po odhodu mladinske kolonije, ki jo je organizirala Zedinjena Slovenija, se je Počitniški dom dr. Rudolfa Hanželiča napolnil z novimi gosti. Zasedeni so prav vsi prostori. Videti je, da vedno več Slovencev želi preživeti svoje počitnice v tem Počitniškem domu zaradi čistega gorskega zraka, življenje v slovenski družbi in cenene domače oskrbe.

Dne 21. januarja je bilo v Počitniškem domu kratko pa prisrčno spominsko slavlje ob tretji obletnici smrti pisatelja in pesnika Karla Mauserja. Sv. mašo zadušnico je daroval v cerkvi v Doloresu dr. Mirko Gogala. Pred mašo pa je o pokojniku spregovoril pisatelj dr. Jože Krivec. Tega slavlja so se udeležili vsi gostje Počitniškega doma.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Dne 24. februarja ob 9,30 uri bo sveta maša v spomin na pokojnega Ing. Albina Mozetiča, dolgoletnega predsednika Zedinjene Slovenije, umrlega pred 15 leti.

OBVESTILA

SOBOTA, 16. februarja:

V Našem domu v San Justo velika pustna veselica.

NEDELJA, 17. februarja 1980:

V Slovenskem domu v Carapachay-u pustna veselica.

NEDELJA, 24. februarja:

Na Slovenski Pristavi v Castelarju tombola.

Darovali so

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije so darovali: Dolinšek Alojz, Capital Federal 42.000 pesov; Stane Snoj, Ramos Mejía 7.000 pesov; Matevž Potočnik, Ciudadela 6.000 pesov; N. N., Sta. Fe 10.000 pesov; Maks Nose, Ramos Mejía 27.000 pesov; Janko Bradač Neuquén 12.000 pesov; J. D., ZDA 5 dolarjev; John Kamalič, ZDA 3 dolarje ter Slovenija Ars — dr. Peter Urbanc, Kanada 214 dolarjev.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

Uprava Svobodne Slovenije

EL SALVADOR PO SLEDI NIKARAGVE?

Srednjeameriška država El Salvador se nahaja v hudi politični in socialni krizi. Doživlja kaos in drvi v pravo državljansko vojno. Svoječas smo že pisali o težkem položaju. Bilo je tedaj, ko je bil predsednik še general Romero. Kmalu po uboju njegovega brata so levičarske formacije sprožile široko bojno akcijo. Istočasno so predstavniki nekoliko bolj levičarskih krogov oboroženih sil izvedli puč, strmoglavili predsednika in uvedli revolucionarno vlado. Vanjo so povabili tudi predstavnike levičarskih političnih krogov. Nato so ponudili neke vrste amnestijo levičarski gverili, z obljubo temeljitih socialnih sprememb.

Del gverile je ponudbo sprejel, ostali pa so jo odbili in postrčili napade in atentate. Vlada je proti njim prav tako začela nastopati bolj ostro. V takem položaju je bilo težko misliti, še težje izvesti obljubljene reforme. Gverilsko dejanje se je širilo, oborožen nastop varnostnih organov prav tako. Nekateri levičarji so enostavno izstopili iz vlade.

Položaj postaja tako vedno bolj podoban onemu iz Nikaragve malo pred padcem Somoza. S to razliko, da so tu na oblasti vojaki, ki imajo sicer voljo in namen uvesti socialne reforme, češar se je Somoza stalno otepal. Vstaja v El Salvadoru sicer še ni splošna kot

je bila v Nikaragvi, a izgleda, da manjka malo do tega.

Kaj danes skrbi v El Salvadorju: napadi, ugrabitve, umori... A sedaj so prišle v modo še zasedbe. Zasedli so špansko in panamsko poslaništvo. Zasedli so banke in tovarne. Predstavniki gverilskih skupin, zlasti organizacije Ljudski revolucionarni blok, so „osvojili“ tovarne in v določenem trenutku imeli v svoji oblasti nad petsto talcev. Zahteve so bile vedno, da vlada izpusti na svobodo zaprte gverilce. Vlada je popustila, a celotni proces brezvladja in prelivanja krvi se nadaljuje.

V takem položaju so ZDA ponudile salvadorski vladi vojaško pomoč za protigverilski boj. Carter je, kot običajno, nastopil kaj malo taktično. Amerikanci se ne zavedajo kako malo so priljubljeni v Latinski Ameriki, in čeprav bi vlada morda rada sprejela tako pomoč, to še bolj zmanjša njeno popularnost, in da gverili novo politično orožje v roke. V tem oziru se je del salvadorske Cerkve obrnil po svojem primasu na Carterja s prošnjo, naj se ne vmešava v salvadorske notranje zadeve.

Stvar se razvija dalje. Kakšen bo konec je težko prerokovati, zlasti še, ker raste nezadovoljstvo v vojaških krogih, ki so svoj čas podpirali predsednika generala Romera. Mi pa dobro vemo, kaj pomeni, kadar v boju proti komunizmu demokratična stran ni edina.

Iran, Afganistan in ZDA

Ko se je pred meseci sprožila iranska kriza z zasedbo ameriškega poslaništva in zajetjem desetih talcev, si nihče ni predstavljal, kakšen bo lahko konec

BOŽIČNE POSLANICE POLJSKEGA PRIMASA

(Nad. s 1. str.)

samozavesti zaradi poljskega papeža. Zaradi tega se počuti močnejša kakor kdajkoli prej v zgodovini. Zato se ne govori v članku o navdušenosti katoličanov, temveč o nestrpnosti in fanatizmu ter o tem, kako kardinal Wyszyński izrablja gospodarsko krizo na Poljskem za zavzetjšo dejavnost katoliške Cerkve. Zato pripominja v koncu, da je razumljivo, da poljska komunistična partija ni brezbržna ob teh „napadalnih akcijah poljske Cerkve“, ko so na primer „oporečniki“, opozicionarci, marsikatero svojo akcijo začeli prav v božjih hramih. Tako so npr. lani novembra, ob narodnem prazniku, ali decembra, ob obletnici baltskih nemirov, prav iz varšavskih cerkv razvili sprevodi po mestu, ki so prešli v protikomunistične izgrede, pri katerih je policija priprla vodje demonstracij. Člankar jih pripisuje „fanatizmu“ katoličanov, ki se čutijo podprti po poljskem papežu. Prav zato, ker je članek pisan s protikatoliško ostitjo, ima za nas še večjo pričevanjsko moč.

te afere. Tudi je bilo težko najti povezo med sovjetsko invazijo v Afganistan in pa iransko krizo. Vendar so vse te zadeve počasi vodile k sovpadanju ameriških ter iranskih interesov. Eni in drugi hočejo sedaj čim prej (in seveda čim bolj častno) rešiti nerodni zaplet, in to v čim krajšem času.

Iran se boji sovjetov. Muslimanski svet je okusil, kaj pomenijo sovjetske divizije na meji, in trenutno se te nahajajo blizu iranske meje. Afganska vlada je sicer izjavila, da ne bo napadla sosednjih držav. A kaj so te obljube... In, sosednje države lahko napadejo sovjetski vojaki, ki se nahajajo v Afganistanu. Ali pa enostavno pošiljajo orožje turški separatistični manjšini v Iranu.

Iran bi trenutno raje imel ZDA za zaveznika kot za nasprotnika. Seveda, kot je izrazil iranski predsednik Bani Sadr, mora ZDA spremeniti svoje stališče do Irana. Tako so, po posredovanju Združenih narodov, našli nek izhod iz zagate. ZN so sestavile komisijo, ki naj razišče delovanje pregnanega šaha Reza Pahlevija in obsodi njegove zločine. ZDA seveda naj vse to potrdijo (pristale so že na komisijo in priznane njene člane). Potem bo Iran izpustil ameriške talce, in vse bo šlo po najboljši poti. Vprašanje je seveda, kaj bodo naredili s šahom (trenutno v Panami), in kaj z njegovim premoženjem.

Medtem pa se v Afganistanu nadaljuje

MEDNARODNI TEDEN

OLIMPIJSKI KOMITE, ki je zasedal v Lake Placid, New York, pod predsedstvom lorda Killanina, je portdil Moskvo kot sedež letošnjih olimpijskih iger. Lord Killanin je pozval vlade zahodnih držav, naj se odrečejo bojkotu v prid olimpijskega duha. V ZDA Carter vztraja, da naj se ameriški atleti ne udeležijo olimpiad, ako ZSSR ne umakne svojih čet iz Afganistana. Evropski parlament je prav tako pozval države članice SET-a, naj bojkotirajo moskovsko olimpiado.

TURČIJA doživlja hude poulične izgrede. Levičarske skupine uprizarjajo demonstracije, napade na trgovine, rope in požige. Spopadi med demonstranti in policijo so na dnevnem redu. Središče vseh teh akcij je pristaniško mesto Smirna, kjer se nahaja ameriška vojaška baza v sklopu atlantske pogodbe.

VLADA DRŽAVE HONDURAS je objavila, da ji je uspelo preprečiti „invazijo“ kakih 250 članov bivše nikarške narodne straže, ki so se skušali vtihotapiti v sosednjo Nikaragvo, da bi tam izvajali protivladne akcije. Nikarška vlada preživlja hude gospodarske in socialne težave. V tem smislu je Organizacija ameriških držav pozvala vse članice, naj po svojih močeh pomagajo ublažiti težko socialno krizo.

Čistke v poljski partiji

Poljska komunistična partija je imela pretekli teden svoj osmi strankarski kongres. Priredili so ga z vsemi slavnostmi in nanj povabili tudi zastopnike „bratskih“ komunističnih partij. Iz Moskve je priletel sovjetski ideolog Suslov in tudi govoril zbranim. Opazovalci so napovedovali, da bo vse šlo v najlepšem redu, brez presenečenj. A presenečenje je prišlo.

Ministrski predsednik Piotr Jaroszewicz je bil enostavno odstavljen. „Prosil je za dopust“, je dejal skupščini vodja poljske komunistične stranke Edward Gierk. Z Jaroszewiczem so bili odstavljeni še štirje drugi partijski veljaki.

Opazovalci smatrajo, da je notranji boj trajal že dalj časa. Šlo je za nadvlado ministrskega predsednika ali pa partijskega vodje. Končno je zmagal Gierk, ki je izbral partijski kongres, da je izvedel temeljito čistko.

Sedaj je bil tudi že imenovan nov ministrski predsednik. Je to Edvard Babuś, dosedanj tajnik centralnega komiteja partije, in seveda mož Gierkovega zaupanja. Tako se pač vrti ta svet...

odpor muslimanskih demokratičnih skupin. Te naj kmalu dobe pomoč v Egiptu stremljenih in oboroženih borcev. Orožje jim baje dostavlja tudi ZDA, in sicer brzostrelke in protitankovske rakete ruskega izvora, ki so jih Amerikanci zaplenili še v vietnamski vojni. Tako se suče svet.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Čas počitnic se bliža koncu, in vzporedno je na raznih področjih argentinskega življenja zaznati prve napovedi prebujenja. Obratno kot narava, ki se blago preda zimskemu spanju, se na splošno politično delovanje raje preda poletnemu, in Argentina ni izjema.

Zadnje tedne smo lahko opazili, kako so bile prve strani argentinskih dnevnikov pretežno posvečene zunanje-političnim novicam. Začetek domačega nogometnega turnirja jih je potem malo športno pobarval. Šele sedaj se nanje vračajo politični in gremialni naslovi lokalnega življenja.

Konec pustnih slavnosti, ki se v Argentini potegnejo še na prvo postno soboto in nedeljo, pa začetek marca, bo predstavljal porod političnega delovanja letošnjega leta, ki bo v velikih ozirom odločilno leto za delo sedanje vojaške vlade. Tekom leta 1980 bo dokončno obnovljeno sindikalno življenje, preurejen sistem socialnega skrbstva, in se bo pričelo politično delovanje, ki je bilo doslej, po tukajšnjem tipičnem izrazu, „v hladilniku“.

Kar se gospodarstva tiče, ni bil mesec januar preveč ugoden za vladno ekipo. Napoved, da letos inflacija ne bo presegla 50%, je doživela ugoden odmev med ljudmi, a takoj januarja je draginja poskočila za več kot 7%. Število, ki bi se sredi lanskega leta bilo smatralo kot uspeh vladnih naporov, je v letošnjem letu, nemilo dregnilo v optimistično vzdušje.

Je propadla vladna politika stabilizacije? Predstavniki vladne gospodarske politike so takoj obrazložili, da je nekoliko visok inflacijski skok pač še odmev decembrskih pretresov cen in pa tudi posledica poskoka cen raznih sezonskih pridelkov. Res je bilo potem, tekom prvih februarjskih tednov opaziti ponovno umirjenje na raznih tržiščih. Umirila se je tudi gospodarska ekipa. Še prej so nekoliko podražili luč, plin in železniške cene, te za 6,1%.

Kar pa nekoliko bolj skrbi tako vladne kroge, kot privatne in delovske sektorje, je kriza katere prestaja tekstilna industrija. Številne tovarne odpuščajo delavstvo, nekatere kar enostavno prenehajo delovanje in zaprejo. To da je posledica ogromne količine uvoženih tekstilnih proizvodov, ki so kar preplavili argentinski trg, in zaradi nižjih cen uspešno izrinili domače izdelke. Ni novih naročil, v tovarnah se kopičijo blagovi, ki jih ni mogoče spraviti na trg. Kaj storiti? Ni še jasno, ali bo vlada raje pustila delni propad domače tekstilne industrije, ali pa ukinila liberalno politiko glede uvoza tekstilnih proizvodov. Vsekakor, izjavljajo predstavniki tekstilnih krogov, je prišlo v zadnjih časih v državo toliko uvoza...

NOVI SPOPADI med sirijskimi četami in desničarskimi krščanskimi formacijami se odvijajo v Libanonu. Posledica teh so desetine mrtvih in možnost, da znova močno zagori libanonska državljanska vojna.

ženega blaga, da tudi če zaprejo uvoz, lahko z nakopičenim blagom celo leto zalagajo domači trg.

Pa tudi nekateri drugi sindikati, ne samo tekstilni, so v skrbih zaradi gospodarskega položaja, vendar za enkrat drugod še ni opaziti hujše krize. Položaj v avtomobilski industriji se je po lanskem pretresu nekoliko ustabil.

Veendar je v takih okoliščinah težko voditi uspešen nastop v boju za sindikalne interese. Že nekaj mesecev je v veljavi novi sindikalni zakon, a še vedno ni prišlo do širokega sindikalnega nastopa proti njemu. Še več, „za vsak slučaj“ se je večina sindikatov udeležila popisovanja in izpolnila pravne formalnosti, ki jih določa novi zakonski predpisnik.

Sedaj CUTA, ki nadomešča razpuščeno CGT, napoveduje za marec splošno sindikalno skupščino, kjer naj se odloči kako in kaj. Vendar je treba opozoriti na sledeče dejstvo: čeprav CUTA pomeni Edino vodstvo (argentinskega delavstva, seveda), oziroma enotno vodstvo, ni ne edino, ne enotno. Ni edino, ker kmalu po njeni sestavi, ki naj bi predstavljala krono naporov za sindikalno edinost, je vzporedno prišla delovati „skupina dvajsetih“ („los 20“), ki seveda nastopa samostojno. Sestavljajo jo ostro peronistično usmerjeni gremiji, ki so proti vsakemu pobotanju z vlado. Ti zahtevajo ostrega nastopa proti vladi, medtem ko je CUTA za bolj milo pozicijo. Pa tudi znotraj CUTA so bolj in manj napeti ljudje. Eni so za delno opozicijo, drugi pa kar enostavno za sprejetje dejstva, da pač vlada ne bo umaknila zakona: sprijazniti se s tem položajem in se mu prilagoditi je njih predlog. Kaj bodo storili se bo odločilo marca meseca na prej omenjenem zasedanju, a opazovalci so prepričani, da do enotnega nastopa ne bo prišlo. Preveč je notranjih taktičnih in tudi osebnih razlik.

Isto bomo doživeli, ko bo objavljen novi zakon o socialnem skrbstvu. Ta bo krepko omejil denarno moč sindikatov in pa tudi njihov vpliv na delavstvo. Prav te dni je zakon o socialnem skrbstvu predmet debat in študijev najvišjih vladnih krogov. Vojaška junta in predsednik države so študirali in debatirali njega določitve. Zato je utemeljena domneva, da bo kmalu znan novi zakonski tekst.

Drug predmet vladnih debat in študijev so bili temelji za politično delovanje, ki jih vlada tudi namerja kaj kmalu objaviti. Na tem področju je bilo več sestankov med predsednikom in notranjim ministrom, ter med tem in vladnimi političnimi svetovalci. Prav tako je bil objavljen namen, da bo vsak rod oboroženih sil: vojska, mornarica in letalstvo, imel v politični komisiji svojega predstavnika, ki bo tam izražal mnenje svojega rodu glede raznih pereh političnih problemov. Vlada je trdno namenjena skoraj sprožiti proces demokratizacije, a ta proces bo postopen, in težak.

Verjetno je, da je tedaj kakšen izgubljeni pastirček odkril del votline, in razširil novico o njej. Skoraj sigurno pa je, da obiski vanjo niso bili preveč gosti, že zaradi strahu, da se stene ne podsujejo, ali pa zaradi plinov, ki so prihajali iz dna, pa tudi drugih težav, ki so jih povzročale pošastne oblike. Postojnske jame. — Že tedaj so jih začeli imenovati z imeni, kot se dajejo sanjskim podobam. Naravne oblike so tedaj dobivale imena, kakor so na pr.: kriptna okostje, svetiljka meniha, boj z zmajem, kristalne igle, kamnita deklacija itd. V XIX. st. pa so raziskovalci dobili vse bolj znanstven odnos do jame in so jo počasi odkrivali do celote. Obiski so izgubljali čar poti v neznanu, ter so se spreminjali v izlete k najbolj domišljajskim podobam iz sanj. Nekdo je imenoval Postojno najbolj fantastično povest vseh časov. In je prav mogoče, da ima prav. —

Z navdušenjem sem prebiral to himno skriti jami v Postojni, ki stopa med največja čuda sveta, in smo piscu in reviji iz srca hvaležni, če... če bi vsaj z besedo — tako kot pri drugih treh čudesih — navedli vsaj deželo, kje se ta čudovita Postumie nahaja. Kje? Ni omenjeno niti, da je v Jugoslaviji, še manj, da je v Sloveniji in da nosi prelepo ime Postojna! Škoda. Res škoda, tudi za druge bravce Enciklopedije, ker si ne bodo mogli lokalizirati tega čuda sveta.

Tine Debeljak

(113)

Med knjigami in revijami

KUJ U RATU I REVOLUCIJI

L. 1975 je prvokrat izšla ta razprava v založbi lista Iskra v Münchnu (Ohlmüllerstr. 16, 8 München 90), ki je zdaj v drugič ponatisnjena v žepni obliki na 150 straneh. Ne vem, ali je avtor Stevan J. Gajić, ki je podpisal na koncu, ali je skupno delo več ljotičevcev, vsekakor je brošura resno delo, ki dobro osvetljuje s srbskega stališča (dokumentirano) „resnico o takimenovani osvobodilni borbi“ v Jugoslaviji. V kratki, zgoščeni študiji je v devetih poglavjih podan ves potek partizanskega gibanja v Jugoslaviji od početka še pred vojno, ko je KPJ stala v Stalinovi službi in delala proti državi in ob zasedbi kolaborirala z okupatorjem vse do 21. junija 1941. Tedaj je nastopila v obrambo Sovjetske zveze z izpadi, ki so v Srbiji povzročili grozotne tragedije v Šabcu, Kraljevu in Kragujevcu. To je povzročilo, da so srbski „dobrovoljci“ nastopili proti komunistom, ki so še terorizirali po Srbiji s partizanskimi taborišči in svojimi „akcijami“, ki naj bi predstavljala le „takoimenovano“ osvobodilno borbo. Nato pisec opisuje ustanovitev in pad Užiške republike ter prenos partizanskih akcij v Sandžak zu-

naj Srbije. Posebno poglavje je posvečeno partizanskim zločinom in na drugi strani partizanskim „herojem“, ki so čisto navadni — krvniki. Posebno so predstavljeni masovni pokoli, ki so jih Titovi partizani izvršili „po osvoboditvi“, ko so na tisoče beguncev na Koroskem (srbskih) kupili naravnost — za denar od majorja Johnsona: za vsak vagon vrtnjencev so dali titovci polno šajkačo zlata. (To je opisal komunist Mihailo Lalić v romanu Pramen tame 1970 po komunističnih virih, le da je osebam dal drugačno ime, tako je npr. Johnson „major Simpson“.) Omenja pri tem tudi pokol slovenskih domobrancev v Kočevju (kakor je znano, je iz tega kroga ljotičevcev izšla tudi dobro dokumentirana knjiga „Kočevec“ pisatelja B. M. Karapandžića) in tudi zverski pomor nemških ujetnikov. Zadnji dve poglavji sta posvečeni obrambi dobrega imena tako generala Milana Nedića kakor tudi adv. Dimitrija Ljotića. Posebno zadnjemu je posvečenih nekaj lepih strani in prikazan njegov lik tudi v primerjavi z likom Broza-Tita da se vidi, kdo je idealist v službi svojega naroda in kdo materialist, plačanec na uslugo tuje države.

Vrednost knjige je v tem, da kljub

majhni žepni obliki daje lep pregled celotne srbske zgodovine te revolucionarne dobe, dobro dokumentirane tudi po najnovejših knjigah (npr. Djilas, Wartime), da se vidi rezultat razprave v stavku: „Partizanska borba in politika sta bili vodeni v teku vojne samo v interesu ZSSR (Sovjetije) in svetovnega komunizma, a koncem vojne tudi z željo priti na vsak način na oblast.“

Na vid preprosta brošura — a z vrednostno vsebino.

POSTOJNA JAMA V ARGENTINSKI REVJI

Znana argentinska revija „7 Dias“ (Sedem dni), razkošno ilustriran teden, prinaša redno tudi kot prilogo eno polo iz Enciklopedije čuda sveta (Las maravillas del mundo), ki ima svojo lastno numeracijo, da se lahko veže v posebno knjigo. Štev. 657 za teden od 16-22. jan. 1980 ima za prilogo tretji sešitek te enciklopedije, ki jo uvaja kratek članek z naslovom: Še dlje od osmega čuda.

Nato prikaže tri teh čudes v besedi in predvsem v podobi. To so: čudovite grandiozne iz kamnov izklesane giantske postave ljudi imenovane „moai“, ki so v skupinah razsejane po planoti otoka (La isla de) „Pascua“ v Tihem oceanu in pripadajo Čilu. Tej sledi grobnica Taj Mahal v Indiji, ki jo je v XVII. st. postavil šah Jeham

svoji lepi ženi Muntaz Mahal. O tej grobnici pravi Kipling, da se samo zaradi nje izplača videti Indijo. — In kot tretje čudo so Benetke, z morskimi avenidami in ulicami.

Četrto čudo v tej vrsti pa je: Postojnska jama. Pri vseh teh govori o ustvarjavih teh človeških čudežev, o Postojni pa samo pravi: „Kar pa se tiče Postojnske jame, gre naša fantazija še više, kajti nihče kaj takega ni — naredil. In če rečemo Bog ali Narava sama, nezavestno s tem tudi že vključujemo množico sodejavnikov, kot so infiltracija, gibanje zemlje in drugega več.“ Na dvojni strani XLII-III pa sta dve barvni sliki: ena pol strani, in druga eno celo in pol! In spodaj komentar: „Voda, potresi so oblikovali ta neverjetni podzemski svet v katedralo z ladjami, kjer pojo in molijo čudne skupine menihov iz barvnega in prozornega kamna. Oblike težkih in fantastičnih sanj.“ — Ali pa: „Obisk Postojne nam nezavestno pokliče v spomin Julija Verna Potovanje v središče zemlje. Ali boljše: verovanje v to, da se je življenje spočelo v drobju zemlje; v Postojni, ki preseca raziskovalce kakor obiskovalce.“ V okvirjenem prostorčku pa je naslednja razlaga: „Postojna: neverjetno fantastična pravljica! Zdi se, da prvi podatki o Postojnski jami izvirajo iz srednjega veka, bolj natančno iz l. 1267.